

عنوان :

بررسی فقهی حقوقی افراد خنثی

ندا امیری راد-فاطمه گنج آور-زینب محمد پور-زینب احمدیان

چکیده

امروزه مسأله تغییر جنسیت از مسائل بسیار مهم و پیچیده ای است که در جوامع مسلمان مطرح می گردد که در میان مردم پذیرفته نشده و با آن به طور مناسب برخورد نمی شود. پذیرش جنسیت جدید افراد تغییر جنس داده در جامعه ایران بسیار سخت و گاهی ناممکن است. به خاطر همین مسئله برای این افراد در جامعه مشکلات بسیاری ایجاد می گردد و اغلب بعد از مدتی سرخورده می گردند و دست به خودکشی و یا طرد جامعه می زنند. متأسفانه در کشور ما بسیاری از افراد به گمان این که ترنس ها افراد هم جنس باز هستند دو گونه برخورد منفی (طرد یا سوء استفاده جنسی) با آنها دارند. این مسئله و دیگر مسائلی که در سه زمینه روانی، خانوادگی و اجتماعی فراروی این دسته از بیماران قرار دارد.

اگرچه در کشور ایران اقدامات ارزشمندی برای این افراد صورت گرفته است اما هنوز فاصله زیادی با فرهنگ سازی در جامعه برای برخورد از سر اعتدال با بیماری های جنسی به ویژه واژگونی هویت جنسی داریم. بعد از تغییر جنسیت مسائل بسیاری برای این افراد ایجاد می شود از جمله مسائل مربوط به ازدواج ارث، سرپرستی و... که باید بررسی شود و رویه خاصی برای آنها ایجاد گردد. در ایران اولین قشر یا گروهی که به این مسئله تغییر جنسیت توجه نموده اند فقها بوده اند و امام خمینی (ره) نیز به طور کلی به آن پرداخته است و این خلاء قانونی را از نظر فقهی پر کرده است. در پایان نامه حاضر سعی بر آن شده به صورت مفصل به حقوق و تکالیف این عزیزان در ایران و از منظر اسلام پرداخته شود.

با توجه به اینکه بیشترین مباحث و حقوق در مورد دوجنسه ها برای زمانی است که این افراد تغییر جنسیت دهند به افرادی که دارای مشکلات جنسی قبل از تغییر جنسیت هستند در این رساله به صورت پررنگ پرداخته نشده و بیشتر محور اصلی دوجنسه های جسمی هست که مجوز تغییر جنسی دارند و حقوق آن ها متفاوت می شود.

کلید واژه

دو جنسه ، ترنسکشوال ، خنثی ، تغییر جنسیت

مقدمه

در دنیایی که ما در آن زندگی می کنیم افرادی هستند که از جنسیت خود راضی نیستند. آنها از نظر فیزیکی هیچ گونه اختلال جنسیتی ندارند، ولی حاضر به پذیرش جنسیت فعلی خود نیز نیستند. به عبارت دیگر هویت جنسیتی شان با هویت جنس شان هماهنگ نیست. این گروه یا مردانی هستند که خود را زن می دانند، یا زنانی هستند که خود را مرد می پندارند

اختلال هویت جنسی به معنای احساس عدم رضایت مستمر فرد از جنسیت خود و احساس تعلق به جنسیت مخالف و ترانس سکشوالیزم به معنای تمایل فرد دارای اختلال هویت جنسی به تغییر جنسیت خود از سال های گذشته جزء اختلالات روانپزشکی محسوب می گردند و آنچنان که انتظار می رود چون اختلال بر یکی از محوری ترین مفاهیم وجودی انسان که وی را نزد خود و جامعه مفهوم می بخشد؛ یعنی جنسیت وی دست گذاشته است رنج بی پایانی بر مبتلایان وارد می سازد انسانی که در بهت و گیجی در مورد زن یا مرد بودن خود دچار ابهام و تعارض است و احساس و تفکر خود را مغایر با وضعیت جسمانی خود می بیند از سال های اولیه زندگی با محیط پیرامون خود نیز در تعارض قرار می گیرد.

طبیعی است که فرد مبتلا به اختلال هویت جنسی از موقعی که خود را می شناسد در تعامل با خانواده مدرسه و جامعه دچار مشکلات فراوانی می گردد. جامعه که از وجود چنین اختلالی آگاهی صحیح ندارد بر چنین فردی بر چسب انحراف گذارده و زمینه انزوای وی را فراهم می سازد. کناره گیری فرد مبتلا به جهت واکنش های اجتماعی نسبت به وی و طرد او از خانواده و جامعه سبب می گردد که وی توانایی و امکان کسب مهارت و اطلاعات و رشد اجتماعی را از دست داده و به اجبار و برای گذراندن زندگی یا تهیه امکانات درمانی خود به مشاغلی که وی را از چشم اجتماع دور نگاه دارد کشانده شود و مورد استفاده کسانی واقع گردد که به دلیل نیاز وی به

کسب درآمد او را وادار به انجام مشاغل سیاه و جنسی می نمایند. این مسئله علاوه بر تبعات اجتماعی و اخلاقی خود، در انتشار بیماری های ناشی از روابط جنسی کنترل نشده مانند ایدز تاثیر روز افزونی خواهد داشت.

امروزه بررسی مسئله ترنس نه تنها از دید پزشکی بلکه از لحاظ مباحث حقوقی حائز اهمیت فراوانی می باشد. اگرچه در گذشته این مباحث کم و بیش وجود داشته ولی اکنون با پیشرفت تکنولوژی و علم پزشکی، ابعاد جدیدتری فرا روی ما گشوده شده است و در نتیجه آن ده ها موضوع جدید ایجاد شده که نیاز است در فقه و حقوق برای آنها جواب هایی بیان گردد. در کشور مذهبی همچون ایران مسئله ترنس هنوز در بین مردم و همچنین قانون گذاران به طور کامل حل نشده و به شکل مطلوب آن نرسیده است. نگاه مردم نسبت به چنین افرادی تمسخرآمیز و گزنده است و چنین افرادی را دارای اختلالات روانی می پندارند.

قانون گذاران ما نیز به پیروی از مردم هنوز قانون صریح و روشنی را در مورد این افراد تصویب نکرده اند گویی این افراد جزئی از این جامعه اما برخلاف مردم و قانون گذاران، فقیهان سال هاست که به این مسئله پرداخته اند و تغییر جنسیت را از جمله مسائل و مستحدثه و جدید شمرده اند و در این راه کوشش هایی انجام دادند. پایان نامه حاضر بر آن است تا با استفاده از اصول فقهی و حقوقی و دستاوردهای احتمالی مذکور در نظام عمومی و قواعد حاکم بر حقوق ترنس ایران را مورد بررسی قرار دهد و درصدد ارتقاء شناخت هرچه بهتر حقوق و تکالیف این عزیزان می باشد.

نتیجه گیری

مسئله تغییر جنسیت از جمله مسائل مهم و جدیدی است که در جوامع امروزی مطرح گردیده است و در گذشته چندان به آن توجه نشده است. در گذشته فقط فقها به این مسئله توجه داشته و سایر گروه ها و دانشمندان و از جمله حقوقدانان به آن توجه چندانی نداشته اند که این عدم توجه باعث گردیده تا در قوانین کشور در مورد این افراد که تغییر جنسیت داده اند مواد قانونی و رویه ای خاص وجود نداشته باشد. یعنی بعد از اینکه افراد دوجنسه تغییر جنسیت داده و به یک جنس مذکر یا مونث تبدیل شده، مسائل مربوط به آنها از قبیل ارث، ازدواج، ولایت و سرپرستی کودکان چه خواهد شد، آیا به حال اول باقی خواهد ماند یا اینکه دچار تغییر و تحول می گردد؟

این مسائل و مسائل مشابه در قوانین کیفری و مدنی کشور مطرح نگردیده و به سکوت برگزار شده است. همچنین افراد تغییر جنس داده به دلیل نگاه جامعه نسبت به آنها که اغلب زننده و تمسخرآمیز بوده، اغلب دچار سرخوردگی از مردم و جامعه می شوند و مسائل مشکلات بسیاری برای آنان در جامعه ایجاد می گردد به طوری که از اینکه جنسیت خود را تغییر داده اند پشیمان خواهند شد و حتی روابط خود را به طور کلی از جامعه و مردم قطع می کنند. و به افرادی منزوی تبدیل می گردند.

با توجه به این مسائل نیاز است در جامعه حقوقی وجود داشته باشد تا در صورت بروز مشکلات مالی و غیر مالی به آن ها رسیدگی کرده و در پرده ابهام آن را باقی نگذارند. از این رو علاوه بر فقه اسلامی امروزه در جامعه اسلامی از لحاظ حقوقی نیز به این مسئله پرداخته است اگرچه در قانون کشور ما نقص هایی نیز در این مورد وجود دارد اما باید به برطرف کردن این

کاستی ها توجه داشت تا افرادی که با چنین مشکلی گریبانگیر هستند تنها رنج جسمانی را تحمل کنند و در جامعه با بسیاری از چالش ها مواجه نشوند.

منابع و مأخذ

❖ قرآن کریم

❖ نهج البلاغه

منابع عربی

۱. صدر، سید محمد، ماوراء الفقه ، ج ۶. بیروت ، دار الأضواء للطباعة ، چاپ

۱۴۲۰، ۱۴۲۰ هـ.ق.

۲. المطهری، احمد، مستند تحریر الوسیله (المسائل المستحدثه)، نشر خیام، قم، ۱۴۰۳

هـ.ق.

منابع فارسی

۱. امامی، سید حسن، حقوق مدنی، ج ۴، تهران، اسلامیه، ۱۳۷۷ ، چ شانزدهم، ۱۳۷۷ هـ

ش.

۳. سید ابراهیم، قدسی و سیده کلثوم میر حسینی امیری، فصلنامه پژوهش های فقه و

حقوق اسلامی، شماره ۴۳، بهار ۱۳۹۵ هـ.ش.

۴. صفایی، حسین، و اسدالله امامی، حقوق خانواده، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۴ هـ.ش.

۵. کاتوزیان، ناصر، مقدمه علم حقوق و مطالعه در نظام حقوقی ایران، انتشارات شرکت

سهامی انتشار، ۱۳۸۷ هـ.ش.

۶. _____ ، عمومی قراردادها، ج ۲، نشر مدرس، چاپ دوم، تهران، ۱۳۷۲ هـ.ش.

۷. کریمی نیا، محمد مهدی، تغییر جنسیت با تکیه بر دیدگاه امام خمینی(ره)، چاپ و نشر عروج وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)، چاپ اول، ۱۳۹۵هـ ش.
۸. محقق داماد، سید مصطفی، حقوق خانواده، مرکز نشر علوم اسلامی، تهران، ۱۳۸۱ هـ ش.
۹. معلوف، لوئیس، المنجد، نشر اسماعیلیان، چاپ سوم، قم، ۱۳۶۷ هـ ش.
۱۰. موسوی خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، ج ۲، مکتب اعتماد الکاظمی، چاپ ششم، تهران، ۱۳۶۶ هـ ش.

مجلات و روزنامه ها

۱. باریک لو، علیرضا، وضعیت تغییر جنسیت، اندیشه های حقوقی، شماره ۵، ۱۳۸۲ هـ ش.
۲. خرازی، سید محسن، تغییر جنسیت، فقه اهل بیت علیهم السلام، شماره ۲۳، ۱۳۷۹ هـ ش.
۳. جمادی، علی، و فتح الله عزیزی، درآمدی بر آسیب شناسی جنس و دین در قانون گذاری فقه و حقوق کیفری ایران، مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه، دوره دوم، شماره یک، بهار ۱۳۹۵ هـ ش.
۴. کریمی نیا، محمد مهدی، تغییر جنسیت و مسائل فراروی آن، شماره یک، بهار و تابستان ۱۳۹۳ هـ ش.
۵. مؤمن، محمد، مترجم حسین حبیبی تبار، بررسی فقهی، حقوقی تغییر جنسیت و تبعات آن، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۶ هـ ش.

۶. یزدیان جعفری، جعفر نقش جنسیت در مجازات مجرم، شماره ۴۵، پاییز ۱۳۸۸ هـ.ش.

سایت ها

1. <http://www.bartarinha.ir/fa/news/42889/>
2. <https://www.mehrnews.com/news/1394787/>
3. [https://www.mehrnews.com/news/1394787 /](https://www.mehrnews.com/news/1394787/)